

Lífeyrissjóður starfsmanna Kópavogsbæjar

Ársreikningur
2016

Efnisyfirlit

Skýrsla og áritun stjórnar og framkvæmdastjóra	2-3
Áritun óháðs endurskoðanda	4-5
Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris árið 2016	6
Efnahagsreikningur 31. desember 2016	7
Sjóðstreymi ársins 2016	8
Yfirlit yfir tryggingafræðilega stöðu 31. desember 2016	9
Skýringar	10-27
Kennitölur	28

Skýrsla og áritun stjórnar og framkvæmdastjóra

Starfsemi sjóðsins

Lífeyrissjóður starfsmanna Kópavogsbæjar starfar samkvæmt lögum nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða, samþykktum sem settar hafa verið um starfsemi sjóðsins og öðrum reglum sem um lífeyrissjóði gilda.

Enginn starfsmaður var á launaskrá hjá sjóðnum, en Brú lífeyrissjóður starfsmanna sveitarfélaga hefur frá 1. apríl 2010 annast rekstur sjóðsins.

Nýjar reglur um ársreikninga lífeyrissjóða

Ársreikningur sjóðsins er gerður samkvæmt nýjum reglum Fjármálaeftirlitsins nr. 335/2015 um ársreikninga lífeyrissjóða sem kemur nú til framkvæmda í fyrsta sinn við gerð ársreiknings fyrir árið 2016. Samanburðarfjárhæðum hefur verið breytt til samræmis. Heildaráhrif breytinganna eru að hrein eign sjóðsins m.v. árslok 2015 hækkar um 189 m.kr. Áhrif á nafnávöxtun á árinu 2015 er 1,2% til hækunar. Frekari upplýsingar um áhrif breytinganna er að finna í skýringum 38-42.

Sjóðfélagar og iðgjöld

Sjóðfélagar, þ.e. einstaklingar sem eiga réttindi í sjóðnum óháð því hvort þeir hafa greitt iðgjald á árinu eða þegið lífeyri, voru 886 í árslok 2016, samanborið við 911 í upphafi árs. Alls greiddu 85 einstaklingar iðgjöld til sjóðsins á árinu 2016 (2015: 102).

Iðgjöld námu 62,5 m.kr. á árinu 2016 (2015: 62,4 m.kr.). Hlutdeild launagreiðenda í greiddum lífeyri var 257,4 m.kr. á árinu 2016 (2015: 191,3 m.kr.). Heildariðgjöld til sjóðsins á árinu námu samtals 322,3 m.kr. en voru á árinu á undan 254,9 m.kr. sem er 26,4% hækkan á milli ára.

Lífeyrisþegar og lífeyrisgreiðslur

Á árinu 2016 fengu að meðaltali 308 einstaklingar greiddan lífeyri frá sjóðnum (2015: 285).

Greiddur lífeyrir nam 436,9 m.kr. á árinu 2016 (2015: 336,4 m.kr.), eða að meðaltali 1.417 þús.kr. til hvers lífeyrisþega (2015: 1.178 þús.kr.).

Fjárfestingatekjur og rekstrarkostnaður

Hreinar fjárfestingatekjur námu 124,0 m.kr. á árinu 2016 (2015: 389,0 m.kr.). Rekstrarkostnaður sjóðsins, þ.e. skrifstofu- og stjórnunarkostnaður, nam 27,8 m.kr. (2015: 25,7 m.kr.), sem jafngildir 0,6% af meðalstöðu eigna (2015: 0,6%).

Heildareignir og hrein eign til greiðslu lífeyris

Í árslok 2016 námu fjárfestingaeignir sjóðsins 4.225,2 m.kr. (2015: 4.266,1 m.kr.). Heildareignir sjóðsins námu 4.393,1 m.kr. í árslok 2016 (2015: 4.376,0 m.kr.). Hrein eign til greiðslu lífeyris nam 4.377,6 m.kr. í árslok 2016 (2015: 4.366,1 m.kr.)

Ávöxtun

Nafnávöxtun á árinu 2016 var 2,2% (2015: 8,0%), sem samsvarar 0,1% raunávöxtun (2015: 5,9%). Meðalraunávöxtun síðustu 5 ára var 4,7% og meðalraunávöxtun síðustu 10 ára var 1,8%.

Vísitala neysliverðs hækkaði úr 429,4 í 438,4 eða um 2% á árinu 2016.

Tryggingafræðileg úttekt

Tryggingafræðileg úttekt sem miðar við árslok 2016 sýnir að heildarstaða sjóðsins var neikvæð um 7.821 m.kr. (2015: 6.600 m.kr.) sé ekki horft til hlutdeildar launagreiðenda í greiddum lífeyri. Lífeyrissjóðurinn er með bakábyrgð Kópavogsbæjar og er hann því undanþeginn ákvæði laga 129/1997 um tryggingafræðilegt jafnvægi. Við úttektina er miðað við að raunávöxtun eigna sjóðsins verði 3,5% á komandi árum. Nánari upplýsingar um tryggingafræðilega stöðu sjóðsins er að finna í sérstöku yfirliti og í skýringu 35.

Atburðir eftir lok reikningsárs

Frá lokum reikningsárs fram að áritunardeggi hafa ekki orðið neinir óhagstæðir atburðir sem hafa haft verulega þýðingu á fjárhagslega stöðu sjóðsins.

Þróun sjóðsins og framtíðarhorfur

Lífeyrissjóðurinn hefur verið starfandi frá árinu 1958 og aðeins þeir starfsmenn sem störfuðu hjá Kópavogsbæ eða stofnunum hans fengu aðild að sjóðnum. Sjóðnum var lokað fyrir nýjum sjóðfélögum 1. júlí 1998 og þeir einir sem greiddu iðgjöld til sjóðsins í júní 1998 fengu áfram aðild að sjóðnum.

Samþykktir sjóðsins gera ekki ráð fyrir að iðgjöld til hans og ávöxtun þeirra dugi fyrir lífeyrisgreiðslum. Samkvæmt 23. grein samþykta sjóðsins greiðir bæjarsjóður og aðrir launagreiðendur tiltekinn hundradshluta lífeyris samkvæmt ákvörðun bæjarstjórnar að fenginni umsögn sjóðstjórnar og tryggingastærðfræðings. Það hlutfall var 59% á árinu 2016 og stendur lífeyrissjóðurinn þannig undir 41% af greiddum lífeyri. Miðað við þetta hlutfall til framtíðar er það mat tryggingastærðfræðings að heildareignir sjóðsins verði nokkurn veginn í jafnvægi við heildarskuldbindingar.

Kópavogsbær greiðir jafnframt allan rekstrarkostnað við sjóðinn og framlag til starfsendurhæfingarsjóðs sem á árinu 2016 nam 29,9 m.kr.

Skýrsla og áritun stjórnar og framkvæmdastjóra

Stjórnarhættir og áhættustýring

Stjórn og stjórnendur lífeyrissjóðsins hafa sett sér það markmið að hafa góða stjórnarhætti að leiðarljósi. Sjóðurinn hefur sett sér starfsreglur í samræmi við 51. gr reglna um ársreikninga lífeyrissjóða nr. 335/2015. Við mótun stjórnarháttayfirlýsing sjóðsins stuðst við leiðbeiningar sem fram koma í leiðbeiningum um stjórnarhætti fyrirtækja sem gefnar voru út af Viðskiptaráði Íslands, Nasdaq Iceland og Samtökum atvinnulífsins á árinu 2015.

Sjóðurinn fylgir leiðbeiningunum í meginatriðum en vikur þó að hluta frá leiðbeiningunum einkum þar sem efnistöð eiga ekki við um lífeyrissjóði, til að mynda atriði sem varða hluthafafundi og hluthafa. Þá innifelur stjórnarháttayfirlýsing sjóðsins hvorki greiningu á umhverfisþáttum og félagslegum þáttum né upplýsingar um helstu þætti í árangursmati stjórnar. Þá er hvatt til þess að stjórn skipi starfskjaranefnd til að setja sjóðnum starfskjarastefnu og semja við framkvæmdastjóra og aðra starfsmenn, um laun og önnur starfskjör. Þar sem enginn starfsmaður starfar hjá sjóðnum þá á það ekki við en sjóðurinn er í rekstrarumsjá Brúar lífeyrissjóðs starfsmanna sveitarfélaga.

Stjórn ber ábyrgð á starfsemi sjóðsins og sér til þess að skipulag hans og starfsemi sé jafnan í samræmi við ákvæði laga, reglugerða og samþykktá sjóðsins. Stjórn skipar þriggja manna endurskoðunarnefnd sem heyrir beint undir stjórn en skv. ákvæðum laga um ársreikninga skulu einingar tengdar almannahagsmunum eins og lífeyrissjóðir starfrækja endurskoðunarnefnd. Frekari upplýsingar um stjórn, einstaka stjórnarmenn og stjórnarhætti er að finna í sérstakri yfirlýsingu stjórnar sem er birt á heimasíðu sjóðsins.

Áhættustefna sjóðsins var yfirfarin á árinu 2016 og var uppfærð stefna samþykkt af stjórn þann 30.01.2017. Tilgangur með áhættustefnu sjóðsins er að auka öryggi í rekstri hans þannig að áhætta er metin fyrir ákvörðunartöku eftir því sem eðlilegt er hverju sinni. Stefnan byggir á skilgreiningu á áhættustýringu sem felst í leiðum til að greina, fylgjast með og takmarka áhættu í rekstri sjóðsins.

Áhætta í starfsemi er skilgreind til samræmis við skilgreiningu í leiðbeinandi tilmælum Fjármálaeftirlitsins (FME), sem öll þau atvik sem auka marktækt líkurnar á því að réttindi sjóðfélaga skerðist til skemmri eða lengri tíma. Nær þessi áhætta bæði til atvika sem lúta að eignum og skuldbindingum sjóðsins sem og rekstrarlegum þáttum. Nánar er fjallað um áhættustýringu sjóðsins í skýringum 43-48.

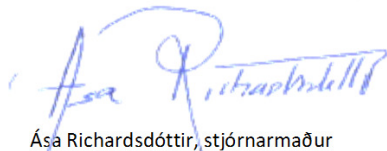
Áhrif óvissu og væntanleg þróun sjóðsins

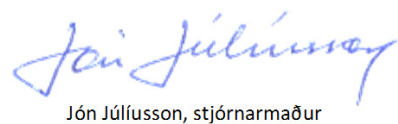
Starfsemi sjóðsins var með hefðbundnum hætti á árinu 2016. Á komandi árum mun lífeyrissjóðurinn þurfa að huga að því að selja eignir til að standa undir lífeyrisgreiðslum þar sem lífeyrisbyrði sjóðsins þyngist nú á hverju ári.

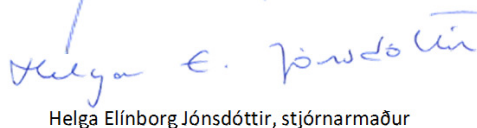
Stjórn og framkvæmdastjóri Lífeyrissjóðs starfsmanna Kópavogsbæjar staðfesta hér með ársreikning þennan með undirskrift sinni.

Reykjavík, 6. apríl 2017

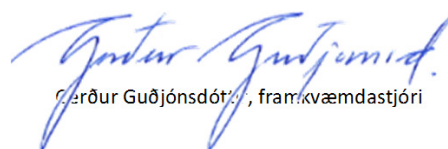

Gunnlaugur Júlíusson, stjórnarformaður

Ása Richardsdóttir, stjórnarmaður

Jón Júlíusson, stjórnarmaður

Helga Elínborg Jónsdóttir, stjórnarmaður

Karl Einarsson, stjórnarmaður

Gerður Guðjónsdóttir, framkvæmdastjóri

Áritun óháðs endurskoðanda

Til stjórnar og sjóðfélaga Lífeyrissjóðs starfsmanna Kópavogsbæjar

Álit

Við höfum endurskoðað meðfylgjandi ársreikning Lífeyrissjóðs starfsmanna Kópavogsbæjar fyrir árið 2016. Ársreikningurinn hefur að geyma skýrslu stjórnar, yfirlit yfir breytingar á hreinni eign til greiðslu lífeyris, efnahagsreikning, sjóðstreymi, yfirlit um tryggingafræðilega stöðu samtryggingadeildar, upplýsingar um mikilvægar reikningskilaaðferðir, skýringar og kennitölur.

Það er álit okkar að ársreikningurinn gefi glögga mynd af afkomu lífeyrissjóðsins á árinu 2016, efnahag hans 31. desember 2016, breytingu á handbæru fé á árinu 2016 og tryggingafræðilegri stöðu 31. desember 2016, í samræmi við lög um ársreikninga og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða og að skýrsla stjórnar hafi að geyma þær upplýsingar sem þar ber að veita í samræmi við lög um ársreikninga og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða komi þær ekki fram annars staðar í ársreikningnum.

Grundvöllur álits

Endurskoðað var í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla. Ábyrgð okkar samkvæmt stöðlunum er nánar útskýrð í kaflanum um ábyrgð endurskoðanda. Við erum óháð lífeyrissjóðnum samkvæmt ákvæðum siðareglna sem gilda um endurskoðendur á Íslandi og varða endurskoðun okkar á ársreikningi lífeyrissjóðsins. Við uppfyllum jafnframt aðrar kröfur um starf okkar sem endurskoðendur í samræmi við ákvæði siðareglna.

Við teljum að við endurskoðunina höfum við aflað nægilegra og viðeigandi gagna til að byggja álit okkar á.

Ábyrgð stjórnar og framkvæmdastjóra á ársreikningnum

Stjórn og framkvæmdastjóri eru ábyrg fyrir gerð og framsetningu ársreikningsins í samræmi við lög um ársreikninga og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða. Stjórn og framkvæmdastjóri eru einnig ábyrg fyrir því innra eftirliti sem nauðsynlegt er að sé til staðar varðandi gerð og framsetningu ársreikningsins, þannig að hann sé án verulegra annmarka hvort sem er vegna sviksemi eða mistaka.

Við gerð ársreikningsins ber stjórnendum lífeyrissjóðsins að meta hæfi hans til áframhaldandi starfsemi. Stjórnendum ber að semja ársreikning lífeyrissjóðsins á þeirri forsendu að um áframhaldandi starfsemi sé að ræða, nema stjórnendur ætli að leysa lífeyrissjóðinn upp eða hætta rekstri hans, eða hafi ekki raunhæft val um annað en að hætta starfsemi lífeyrissjóðsins. Stjórnendum lífeyrissjóðsins ber að setja fram viðeigandi skýringar varðandi hæfi hans til áframhaldandi starfsemi ef við á og hvers vegna stjórnendur beita forsendunni um áframhaldandi starfsemi við gerð og framsetningu

Stjórn og endurskoðunarnefnd skulu hafa eftirlit með gerð og framsetningu ársreikningsins.

Ábyrgð endurskoðanda á endurskoðun ársreikningsins

Markmið okkar er að afla nægjanlegrar vissu um að ársreikningurinn sé án verulegra annmarka, hvort sem er vegna sviksemi eða mistaka og gefa út áritun með álit okkar. Nægjanleg víska er mikil víska en ekki trygging þess að endurskoðun, sem framkvæmd er í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla, muni ávallt leiða í ljós alla verulega annmarka séu þeir til staðar. Annmarkar geta stafað af sviksemi eða mistökum og eru metnir verulegir ef þeir, einir og sér eða samanlagðir, gætu haft áhrif á fjárhagslegar ákvarðanir notenda sem grundvallaðar eru á ársreikningnum.

Endurskoðun í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla byggir á faglegu mati og faglegri tortryggni. Við framkvæmum einnig eftirfarandi:

- Greinum og metum áhættuna af verulegum annmörkum, vegna sviksemi eða mistaka, og skipuleggjum endurskoðunaraðgerðir til að mæta þessari áhættu og öflum endurskoðunargagna sem eru nægjanleg og viðeigandi grunnur fyrir álit okkar. Áhættan af því að greina ekki verulega annmarka sem stafa af sviksemi er meiri en áhætta af annmörkum vegna mistaka, þar sem sviksemi getur stafað af fölsun, misvísandi framsetningu ársreiknings, að mikilvægum atriðum sé viljandi sleppt, samanteknum ráðum eða að innra eftirlit sé sniðgengið.
- Öflum skilnings á innra eftirliti sem er viðeigandi fyrir endurskoðun okkar í þeim tilgangi að hanna endurskoðunaraðgerðir, en ekki til þess að gefa álit á virkni innra eftirlits sjóðsins.
- Metum hvort val stjórnenda á reikningskilaaðferðum sé viðeigandi og hvort matsaðferðir þeirra séu raunhæfar. Einnig skoðum við hvort tengdar skýringar séu við hæfi.

Áritun óháðs endurskoðanda

- Ályktum um notkun stjórnenda á forsendunni um áframhaldandi starfsemi og metum á grundvelli endurskoðunarinnar hvort verulegur vafi leiki á rekstrarhæfi eða hvort aðstæður séu til staðar sem gætu valdið verulegum efasemdum um rekstrarhæfi. Ef við teljum að veruleg óvissa ríki, ber okkur að vekja sérstaka athygli á viðeigandi skýringum í ársreikningnum um óvissuna og ef þær upplýsingar eru ekki nægjanlegar að okkar mati, víkjum við frá fyrirvaralausum álitum. Niðurstaða okkar byggir á þeim endurskoðunargögnum sem við höfum aflað fram að dagsetningu áritunar okkar. Engu að síður geta atburðir eða aðstæður í framtíðinni leitt til þess að lífeyrissjóðurinn verði ekki lengur rekstrarhæfur.
- Metum framsetningu, gerð og innihald ársreikningsins í heild, að meðtöldum skýringum og hvort hann grundvallast á fyrirliggjandi færslum og atburðum og gefi glögga mynd samanber álit okkar.

Við upplýsum stjórn og endurskoðunarnefnd meðal annars um áætlað umfang og tímasetningu endurskoðunarinnar og veruleg atriði sem upp geta komið í endurskoðun okkar, þar á meðal verulega annmarka í innra eftirliti ef við á.

Við höfum lýst því yfir við stjórn og endurskoðunarnefnd að við uppfyllum nauðsynleg siðferðis- og óháðisskilyrði og við munum láta þeim í té allar upplýsingar um hugsanleg tengsl og önnur atriði sem gætu haft áhrif á óháði okkar og trúnað.

Reykjavík, 6. apríl 2017

PricewaterhouseCoopers ehf.

Vignir Rafn Gíslason
löggiltur endurskoðandi

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris árið 2016

	Skýring	2016	2015
Iðgjöld			
Iðgjöld sjóðfélaga		20.543	20.808
Iðgjöld launagreiðenda		41.921	41.615
		<u>62.463</u>	<u>62.423</u>
Sérstök aukaframlög	23	259.830	192.492
Iðgjöld samtals	7	<u>322.294</u>	<u>254.915</u>
Lífeyrir			
Heildarfjárhæð lífeyris	24	(436.289)	(335.643)
Framlag til starfsendurhæfingarsjóðs		(617)	(768)
Beinn kostnaður vegna örorkulífeyris		(8)	(23)
Lífeyrir samtals		<u>(436.914)</u>	<u>(336.434)</u>
Hreinar fjárfestingatekjur			
Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	25	(85.542)	164.734
Hreinar tekjur af skuldabréfum	26	210.807	214.345
Vaxtatekjur af bundnum bankainnistæðum		(2.894)	10.624
Aðrar fjárfestingatekjur:			
Vaxtatekur af handbæru fé		3.073	1.274
Fjárfestingagjöld	9, 27	(1.465)	(1.973)
Hreinar fjárfestingatekjur samtals	8	<u>123.980</u>	<u>389.004</u>
Rekstrarkostnaður			
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	28	(27.798)	(25.731)
Rekstrarkostnaður samtals	10	<u>(27.798)</u>	<u>(25.731)</u>
Aðrar tekjur			
Aðrar tekjur		29.904	28.495
Aðrar tekjur og gjöld samtals		<u>29.904</u>	<u>28.495</u>
Breyting á hreinni eign til greiðslu lífeyris		11.465	310.249
Hrein eign frá fyrra ári		4.366.107	4.055.857
Hrein eign til greiðslu lífeyris í lok árs		<u>4.377.572</u>	<u>4.366.107</u>

Efnahagsreikningur 31. desember 2016

	Skýring	31.12.2016	31.12.2015
Eignir			
Fjárfestingar			
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	14, 25, 31	986.990	917.463
Skuldabréf	15, 32	3.237.293	3.309.004
Bundnar bankainnistæður	16	871	39.621
Fjárfestingar samtals		4.225.154	4.266.088
Kröfur			
Kröfur á launagreiðendur		5.489	7.917
Aðrar kröfur		50.707	76.430
Kröfur samtals	18, 34	56.195	84.347
Ýmsar eignir			
Handbært fé		111.714	25.582
Ýmsar eignir samtals		111.714	25.582
Eignir samtals		4.393.064	4.376.017
Skuldir			
Áfallinn kostnaður og fyrirframminnheimtar tekjur		709	82
Aðrar skuldir		14.783	9.829
Skuldir samtals		15.492	9.910
Hrein eign til greiðslu lífeyris		4.377.572	4.366.107
Áhrif upptöku reglna FME nr. 335/2015 á ársreikning sjóðsins	38-42		
Áhættustýring	43-48		

Sjóðstreymi ársins 2016

	Skýring	2016	2015
Inngreiðslur			
lögjöld		324.722	252.839
Innborgaðar vaxtatekjur af handbæru fé og kröfum		3.073	1.274
Aðrar inngreiðslur		61.208	30.341
Inngreiðslur samtals		<u>389.004</u>	<u>284.454</u>
Útgreiðslur			
Lífeyrir		(436.914)	(336.434)
Rekstrarkostnaður		(27.798)	(25.731)
Aðrar útgreiðslur		(1.465)	(48.211)
Útgreiðslur samtals		<u>(466.177)</u>	<u>(410.376)</u>
Nýtt ráðstöfunarfé til fjárfestinga		<u>(77.173)</u>	<u>(125.921)</u>
Fjárfestingahreyfingar			
Innborgaðar tekjur af eignarhl. í félögum og sjóðum		6.206	6.490
Keyptir eignarhlutir í félögum og sjóðum		(533.854)	(915.330)
Seldir eignarhlutir í félögum og sjóðum		372.579	1.276.801
Afborganir höfuðstóls og vaxta skuldabréfa		340.688	410.736
Keypt skuldabréf		(65.492)	(610.363)
Seld skuldabréf		7.322	0
Bundin innlán		35.856	(25.158)
Fjárfestingahreyfingar nettó		<u>163.306</u>	<u>143.176</u>
Hækkun á handbæru fé		86.133	17.255
Handbært fé í upphafi árs		25.582	8.327
Handbært fé í lok árs		<u>111.714</u>	<u>25.582</u>

Skýringar

Starfsemi

1. Almenn

Lífeyrissjóður starfsmanna Kópavogsbæjar (LSK eða sjóðurinn) var stofnaður árið 1958. Sjóðurinn starfar samkvæmt lögum nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og hefur starfsleyfi frá 8. desember 1998.

Aðsetur sjóðsins er að Sigtúni 42, 105 Reykjavík. Ársreikningurinn var samþykktur á stjórnarfundum þann 6. apríl 2017.

2. Sjóðfélagar

Sjóðurinn rekur eina samtryggingardeild sem er númer 140.

Sjóðurinn var ætlaður þeim sem greiddu iðgjöld vegna starfa hjá Kópavogsbæ, stofnunum bæjarins eða stofnunum eða félögum skrásettum í Kópavogi sem bæjarfélagið átti aðild að og voru iðgjaldaskyldir til sjóðsins. Í júlí 1998 var sjóðnum lokað fyrir nýjum sjóðfélögum. Þeim einum sem greiddu til sjóðsins í júní 1998 er heimilt að greiða áfram til hans, enda hafi iðgjald verið greitt til sjóðsins óslitið frá þeim tíma.

Iðgjald er 12%, þ.e. 4% frá sjóðfélaga og 8% frá launagreiðanda. Lífeyrir er ævilangur ellilífeyrir frá 65 ára aldri hafi sjóðfélagi greitt í a.m.k. 5 réttindaár, örorkulífeyrir, ævilangur makalífeyrir og barnalífeyrir. Sé sjóðfélagi orðinn 60 ára getur hann látið af störfum ef samanlagður aldur hans og starfsaldur eru 95 ár.

Kópavogsbær ábyrgist skuldbindingar sjóðsins, en auk iðgjaldagreiðslna skulu bæjarsjóður og viðkomandi stofnanir endurgreiða tiltekið hlutfall af útgjöldum til lífeyrisgreiðslna. Hlutfallið er ákveðið af bæjarstjórn að fenginni umsögn tryggingafræðings og sjóðsstjórnar. Endurgreiðsluhlutfall var 59% árið 2016 sem er hækkun frá 57% hlutfallinu vegna ársins 2015.

3. Rekstur

Brú lífeyrissjóður starfsmanna sveitarfélaga hefur annast rekstur sjóðsins frá 1. apríl 2010.

Reikningsskilaaðferðir

4. Grundvöllur reikningsskilanna

Ársreikningurinn er gerður í samræmi við lög nr. 3/2006 um ársreikninga, lög nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og reglur Fjármálaeftirlitsins nr. 335/2015 um ársreikninga lífeyrissjóða. Ársreikningurinn er gerður í íslenskum krónum, sem er bæði starfsrækslu- og framsetningargjaldmiðill lífeyrissjóðsins. Fjárhæðir eru birtar í þúsundum króna nema annað sé tilgreint sérstaklega.

5. Breytingar á reikningsskilaaðferðum

Sjóðurinn hefur tekið upp reglur Fjármálaeftirlitsins nr. 335/2015 og leiðir það til breytinga á mati og framsetningar ýmissa liða reikningsskilanna. Samanburðarfjárhæðum hefur verið breytt til samræmis. Nánari upplýsingar um breytingarnar og áhrif þeirra má finna í skýringu 38-42.

6. Mat og ákvarðanir

Gerð ársreiknings krefst þess að stjórnendur taki ákvarðanir, meti og gefi sér forsendur sem hafa áhrif á beitingu reikningsskilaaðferða og birtar fjárhæðir eigna, skulda, tekna og gjalda. Endanlegar niðurstöður kunna að vera frábrugðnar þessu mati.

Mat og forsendur eru endurskoðaðar reglulega og eru áhrifin af breytingum færð á því tímabili sem breyting er gerð og jafnframt á síðari tímabilum ef breytingin hefur áhrif á þau.

Stjórnendur hafa gefið sér forsendur um og lagt reikningshaldslegt mat á eftirfarandi liði sem hafa veruleg áhrif á ársreikning sjóðsins:

- Gangvirði óskráðra fjárfestinga.
- Tryggingafræðileg staða, sjá yfirlit yfir tryggingafræðilega stöðu og skýringu 35.

7. Iðgjöld

Iðgjöld eru færð til tekna þegar skilagreinar hafa borist sjóðnum, óháð því hvort þau eru greidd eða ekki. Ógreidd iðgjöld í árslok eru færð til eignar sem krafa á launagreiðendur. Sérstök aukaframlög er hlutdeild launagreiðenda samkvæmt samþykktum sjóðsins. Endurgreiðslan nam 59% af greiddum lífeyri á árinu 2016. Framlag ríkisins til jöfnunar á örorkubyrði er hluti af tryggingargjaldi vegna launa og rennur til lækkunar og jöfnunar á örorkubyrði milli lífeyrissjóða.

Skýringar

8. Hreinar fjárfestingatekjur

Undir hreinar fjárfestingatekjur færast allar fjárfestingatekjur að frádregnum öllum fjárfestingagjöldum.

Viðskipti í öðrum myntum en íslenskum krónum eru umreiknuð yfir í íslenskar krónur á gengi viðskiptadags. Gengismunur sem myndast við greiðslu og innheimtu krafna er færður í rekstrarreikning sem og áfallinn gengismunur á eignir í árslok.

a) Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum

Þessi liður samanstendur af tekjum af fjárfestingum sjóðsins í hlutabréfum og hlutdeildarskírteinum, að frádregnum gjöldum vegna slíkra fjárfestinga annarra en gjalda sem skýrt er frá í skýringu 27 um fjárfestingargjöld. Undir þennan lið falla arðgreiðslur, söluhagnaður og sölutap sem og breytingar á gangvirði. Arðstekjur eru tekjufærðar þegar ákvörðun aðalfundar um arðgreiðslu í viðkomandi félögum liggur fyrir. Í skýringu 25 má sjá hreinar fjárfestingatekjur af 20 stærstu fjárfestingum sjóðsins í félögum og sjóðum.

b) Hreinar tekjur af skuldabréfum

Þessi liður samanstendur af tekjum af fjárfestingum sjóðsins í skuldabréfum, að frádregnum gjöldum vegna slíkra fjárfestinga annarra en gjalda sem skýrt er frá í skýringu 27 um fjárfestingargjöld. Hér eru færðar vaxtatekjur, verðbætur og lántökupóknar af skuldabréfum, hagnaður og tap af sölu skuldabréfa, breytingar á gangvirði til hækkunar og lækkunar og hliðstæðar tekjur og gjöld. Hér undir er einnig færð varúðarniðurfærsla skuldabréfa vegna tapshættu sem er fyrir hendi á reikningsskiladegi.

c) Aðrar fjárfestingatekjur

Undir liðinn ýmsar fjárfestingatekjur falla m.a. vaxtatekjur af handbæru fé.

d) Fjárfestingagjöld

Fjárfestingagjöld samanstanda aðallega af gjöldum og þóknunum til fjármálafyrirtækja og sjóða um sameiginlega fjárfestingu vegna umsýslu og stjórnunar á fjárfestingum sjóðsins.

9. Þóknarir til fjármálafyrirtækja

Þóknarir til fjármálafyrirtækja skiptast í beinar þóknarir, sem greiddar eru samkvæmt samningum eða gjaldskrá, og óbeinar þóknarir sem koma fram í gengismun í viðskiptum eða vaxtatekjum.

Beinar þóknarir skiptast í:

- Eignastýringarþóknarir, sem almennt reiknast sem hlutfall af eignum í stýringu og eru mismunandi milli þjónustuaðila.
- Vörsluþóknarir, sem almennt reiknast af virði eignasafns hverju sinni og eru mismunandi milli vörsluaðila.
- Viðskiptaþóknarir vegna beinna viðskipta, sem almennt reiknast sem hlutfall af viðskiptum hverju sinni.

10. Rekstrarkostnaður

Allur skrifstofu- og stjórnunarkostnaður lífeyrissjóðsins fellur undir rekstrarkostnað, þ.m.t. launakostnaður starfsmanna sjóðsins. Kostnaðurinn er færður til gjalda þegar hann fellur til.

11. Aðrar tekjur

Aðrar tekjur innifela tekjur sem ekki falla undir tekjur af fjárfestingum. Kópavogsbær greiðir allan rekstrarkostnað við sjóðinn ásamt framlagi til starfsendurhæfingarsjóðs og falla þær tekjur undir aðrar tekjur.

12. Fjárfestingar

Fjárfestingar eru fjármálagerningar samkvæmt skilgreiningu laga um verðbréfavíðskipti nr. 108/2007. Fjárfestingar sjóðsins samanstanda af eignarhlutum í félögum og sjóðum, skuldabréfum, bundnum bankainnistæðum, fjárfestingum í íbúðarhúsnæði og öðrum fjárfestingum.

Stjórnendur ákvarða flokkun fjárfestinga þegar þær eru færðar í upphafi og endurmeta þessa flokkun á hverjum reikningsskiladegi.

Nánari umfjöllun um reikningsskilaaðferðir sem snúa að fjárfestingum er að finna í skýringum 13-17.

13. Matsaðferðir fjárfestinga

Fjármálagerningar, aðrir en útlán og skuldabréf sem haldin eru til gjalddaga, eru metnir á gangvirði í samræmi við settar reikningsskilareglur. Útlán og skuldabréfaeign sem stjórnendur ætla að halda til gjalddaga eru færð á afskrifuðu kostnaðarverði miðað við upphaflega ávöxtunarkröfu og aðferð virkra vaxta.

Gangvirði fjármálagerninga sem skráðir eru á skipulegum verðbréfamarkaði er markaðsverð í árslok en gangvirði annarra fjárfestinga (óskráðra) í þessum flokki byggist á verðmatsaðferðum sem lýst er í skýringu 37. Í þeirri skýringu eru jafnframt upplýsingar um stigskiptingu gangvirðis samkvæmt verðmatsaðferðum.

14. Eignarhlutir í félögum og sjóðum

Eignarhlutir í félögum og sjóðum eru hlutabréf og hlutdeildarskírteini verðbréfasjóða. Þessi flokkur fjárfestinga er færður á gangvirði.

15. Skuldabréf

Undir liðinn skuldabréf eru færð öll skuldabréf, bæði verðbréf sem eru á afskrifuðu kostnaðarverði og gangvirði. Undir þennan flokk falla jafnframt útlán. Skuldabréf og útlán eru færð með áföllnum vöxtum, verðbótum og gengismun í árslok. Verðbætur miðast við viðeigandi vísitölu næsta mánaðar eftir lok reikningsárs. Í skýringu 32 er gerð nánari grein fyrir skiptingu skuldabréfa eftir reikningshaldslegri meðhöndlun.

Skýringar

16. Bundnar bankainnstæður

Undir bundnar bankainnstæður eru færð innlán í bönkum og sparisjóðum sem bundin eru til lengri tíma en þriggja mánaða en sjóðurinn horfir á þessar bankainnstæður sem fjárfestingu en ekki sem handbært fé.

17. Niðurfærsla skuldabréfa og útlána

Við mat á útlánnum og skuldabréfum sem færð eru á afskrifuðu kostnaðarverði er tekið tillit til þeirrar tapsáhættu sem kann að vera fyrir hendi á reikningsskiladegi í samræmi við settar reikningsskilareglur. Varúðarframlög vegna tapsáhættunnar eru færð á niðurfærslureikning sem dreginn er frá stöðu skuldabréfa og útlána til sjóðfélaga í árslok.

18. Kröfur

Kröfur eru færðar á gangvirði við upphaflega skráningu í bókhald. Á hverjum reikningsskiladegi eru kröfur metnar með hliðsjón af tapsáhættu og færð í afskriftarreikning samkvæmt niðurstöðu slíks mats. Afskriftin er dregin frá viðkomandi lið í efnahagsreikningi og gjaldfærð undir önnur gjöld í yfirliti um breyting á hreinni eign til greiðslu lífeyris.

19. Varanlegir rekstrarfjármunir

Lífeyrissjóður starfsmanna Kópavogsbæjar átti enga varanlega rekstrarfjármuni í árslok 2016 eða í árslok 2015.

20. Handbært fé

Handbært fé samanstendur af óbundnum bankainnstæðum í íslenskum krónum og erlendum gjaldmiðlum. Handbært fé og jafngildi þess eru færð í efnahagsreikning á kostnaðarverði.

21. Skuldir

Skuldir eru færðar á nafnverði að teknu tilliti til gengismunar.

22. Erlendir gjaldmiðlar

Eignir og skuldir í erlendri mynt eru umreiknaðar í íslenskar krónur miðað við opinbert gengi Seðlabanka Íslands í árslok. Notað er kaupgengi fyrir eignir og sölugengi fyrir skuldir. Útreikningur á flökti tekur tillit til kaupgengis Seðlabanka Íslands.

Mynt	Kaupgengi		Sölugengi		Meðalgengi		Ársflökt	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015	2016	2015	2016	2015
USD	112,55	129,28	113,09	129,90	112,82	129,59	8,6%	10,1%
EUR	118,80	140,93	119,46	141,71	119,13	141,32	3,2%	3,1%
GBP	138,57	191,59	139,25	192,53	138,91	192,06	11,9%	8,5%
DKK	15,98	18,88	16,07	18,99	16,02	18,94	3,2%	3,1%

Sundurliðanir

23. Sérstök aukaframlög

Sérstök aukaframlög sundurliðast sem hér segir:

	2016	2015
Hlutdeild launagreiðenda í greiddum lífeyri	257.408	191.319
Framlag ríkis til jöfnunar örorkubyrði	2.422	1.173
	259.830	192.492

24. Lífeyrir

Lífeyrir sundurliðast sem hér segir:

	2016	2015
Ellilífeyrir	333.988	243.268
Örorkulífeyrir	24.010	21.334
Makalífeyrir	78.291	71.041
	436.289	335.643

Skýringar

25. Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum

Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum sundurliðast sem hér segir:

	Bókfært verð	Arður	Gengis- munur	Gangvirðis- breytingar	Hreinar tekjur	
	31.12.2016				2016	2015
Stefnir ÍS 15	135.820	0	0	(15.470)	(15.470)	53.146
Virðing - Lausafjársgjöldur	100.918	0	0	918	918	0
iShares Core S&P 500	89.895	0	(12.913)	9.494	(3.420)	(3.421)
Skammtímasjóður ÍV	71.805	0	0	2.119	2.119	0
Reitir fasteignafélag hf.	65.352	910	0	6.338	7.248	20.925
Robeco BP - US Premium Equities	56.145	0	(5.483)	5.338	(145)	(2.770)
MFS- Meridian European Value Fund	45.298	0	(8.525)	653	(7.872)	(1.978)
Icelandair Group hf.	38.254	781	0	(21.604)	(20.823)	111
Morgan Stanley - US Growth Fund	37.819	0	(5.323)	(1.307)	(6.629)	348
Marel hf.	37.544	244	0	(1.156)	(912)	7.563
CS - Global small&mid Cap Emerg. Markets Equity	31.336	0	(2.970)	944	(2.026)	0
iShares MSCI Japan UCITS	30.165	0	(3.609)	858	(2.752)	(1.130)
iShares MSCI USA ETF USD	29.756	0	(3.199)	2.462	(738)	0
Vanguard - US Opportunities Fund	23.072	0	(2.913)	2.451	(462)	(388)
Threadneedle - UK Equity Income Fund	22.341	0	(4.793)	238	(4.556)	(3.859)
Landsbréf - Veltubréf	20.682	0	0	1.629	1.629	665
Threadneedle - Pan European Smaller Companies	20.002	0	(3.783)	(761)	(4.544)	141
JPM - Emerging Markets Opportunities Fund	19.086	0	(2.859)	2.082	(777)	(5.245)
Vátryggingafélag Íslands hf.	18.160	0	0	1.206	1.206	0
iShares Core S&P 500	16.815	0	(190)	579	389	0
Aðrar eignir	76.726	3.004	(13.250)	(17.679)	(27.925)	100.625
	986.990	4.940	(69.812)	(20.670)	(85.542)	164.734

26. Hreinar tekjur af skuldabréfum

Hreinar tekjur af skuldabréfum sundurliðast sem hér segir:

	Vaxtatekjur og verðbætur	Áhrif gjaldmiðils	Breyting á niðurfærslu	Hreinar tekjur	
				2016	2015
Skuldabréf færð á gangvirði					
Skuldabréf með ríkisábyrgð	111.663	0	0	111.663	126.773
Skuldabréf sveitarfélaga	8.569	0	0	8.569	18.696
Skuldabréf lánastofnana	3.656	0	0	3.656	6.820
	123.888	0	0	123.888	152.289
Skuldabréf sem haldið er til gjalddaga					
Skuldabréf með ríkisábyrgð	29.624	0	4.263	33.886	30.354
Skuldabréf sveitarfélaga	15.301	0	0	15.301	13.341
Skuldabréf lánastofnana	3.812	0	0	3.812	3.596
Skuldabréf fyrirtækja	15.038	(3.470)	0	11.568	11.467
Útlán	21.880	0	471	22.351	3.296
	85.655	(3.470)	4.734	86.920	62.056
Samtals skuldabréf	209.543	(3.470)	4.734	210.807	214.345

Breyting á niðurfærslu skuldabréfa sundurliðast sem hér segir:

	2016	2015
Staða í ársbyrjun	61.102	61.532
Afskrifað á árinu	(19.741)	(113)
Breyting á niðurfærslu	(4.734)	(317)
Staða í árslok	36.627	61.102

Skýringar

27. Fjárfestingagjöld

Fjárfestingagjöld sundurliðast sem hér segir:

	2016	2015
Fjársýsluþóknun	1.076	1.328
Vörsluþóknun	338	645
Önnur fjárfestingagjöld	50	0
	<u>1.465</u>	<u>1.973</u>

Óbeinar þóknar eru ekki sérgreindar í reikningum sjóðsins heldur koma fram í ávöxtun undirliggjandi eigna. Áætluð upphæð þeirra er sem hér segir:

	2016	2015
Erlendir verðbréfasjóðir	4.917	4.136
Innlendir verðbréfasjóðir	1.044	2.921
	<u>5.962</u>	<u>7.057</u>
Samtals beinar og óbeinar þóknar til fjármálafyrirtækja	6.012	7.057
Sem hlutfall af eign í verðbréfasjóðum	0,8%	0,8%

28. Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður

Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður sundurliðast sem hér segir:

	2016	2015
Laun og launatengd gjöld stjórnar og endurskoðunarnefndar	5.178	4.997
Annar rekstrarkostnaður	22.620	20.734
	<u>27.798</u>	<u>25.731</u>

29. Laun stjórnar, endurskoðunarnefndar og stjórnenda

Laun stjórnar, endurskoðunarnefndar og stjórnenda sundurliðast sem hér segir:

Stjórn	2016	2015
Gunnlaugur Júlíusson, formaður stjórnar	1.196	1.197
Kristinn Sverrisson	598	599
Ása Richardsdóttir	598	599
Helga Elínborg Jónsdóttir	598	599
Jón Júlíusson	349	0
Ragnar S. Magnússon	249	599
Karl Einarsson	109	42
Heiða Björk Rúnarsdóttir	44	0
Elsa Guðrún Jóhannesdóttir	22	0
	<u>3.764</u>	<u>3.634</u>
Endurskoðunarnefnd	2016	2015
Ingólfur Arnarson, formaður endurskoðunarnefndar	263	263
Helga Elínborg Jónsdóttir	175	175
Gunnsteinn Sigurðsson	175	140
	<u>613</u>	<u>578</u>

Framkvæmdastjóri sjóðsins er á launaskrá hjá Brú lífeyrissjóði starfsmanna sveitarfélaga sem annast rekstur sjóðsins.

Skýringar

30. Þóknar til endurskoðenda og tryggingastærðfræðings

Þóknar til endurskoðenda og tryggingastærðfræðings sundurliðast sem hér segir:

	2016	2015
Ytri endurskoðendur		
Endurskoðun ársreiknings	4.050	2.049
Önnur þjónusta	0	774
	<u>4.050</u>	<u>2.823</u>
Innri endurskoðendur		
Innri endurskoðun	826	1.550
Önnur þjónusta	0	0
	<u>826</u>	<u>1.550</u>
Tryggingastærðfræðingur		
Tryggingafræðileg athugun	1.120	1.427
Önnur þjónusta	455	351
	<u>1.575</u>	<u>1.777</u>

31. Eignarhlutir í félögum og sjóðum

Eignarhlutir í félögum og sjóðum sundurliðast sem hér segir:

	Innlend	Erlend	31.12.2016	Innlend	Erlend	31.12.2015
Hlutabréf						
Skráð félög	196.416	4.256	200.672	142.356	6.037	148.393
Óskráð félög	508	0	508	1.018	0	1.018
	<u>196.924</u>	<u>4.256</u>	<u>201.181</u>	<u>143.374</u>	<u>6.037</u>	<u>149.411</u>
Hlutdeildarskírteini						
Hlutabréfasjóðir	137.691	453.517	591.208	202.291	474.877	677.168
Skuldabréfasjóðir	617	580	1.196	3.740	0	3.740
Peningamarkaðssjóðir	193.405	0	193.405	87.144	0	87.144
	<u>331.712</u>	<u>454.097</u>	<u>785.809</u>	<u>293.175</u>	<u>474.877</u>	<u>768.052</u>
Eignarhlutir í félögum og sjóðum samtals	528.637	458.353	986.990	436.549	480.914	917.463

Eignarhlutur í einstökum hlutafélögum er undir 2% af útgefnu hlutafé og bókfært verð undir 5% af hreinni eign til greiðslu lífeyris.

32. Skuldabréf

Skuldabréf sundurliðast sem hér segir:

	Innlend	Erlend	31.12.2016	Innlend	Erlend	31.12.2015
Skuldabréf færð á gangvirði						
Skuldabréf með ríkisábyrgð	1.478.398	0	1.478.398	1.470.590	0	1.470.590
Skuldabréf sveitarfélaga	256.464	0	256.464	270.172	0	270.172
Skuldabréf lánastofnana	164.296	0	164.296	172.475	0	172.475
Skuldabréf færð á gangvirði samtals	<u>1.899.159</u>	<u>0</u>	<u>1.899.159</u>	<u>1.913.237</u>	<u>0</u>	<u>1.913.237</u>
Skuldabréf sem haldið er til gjalddaga						
Skuldabréf með ríkisábyrgð	630.792	0	630.792	619.197	0	619.197
Skuldabréf sveitarfélaga	200.089	0	200.089	205.993	0	205.993
Skuldabréf fyrirtækja	280.844	0	280.844	270.324	0	270.324
Varúðarniðurfærsla	(36.627)	0	(36.627)	(60.631)	0	(60.631)
	<u>1.075.098</u>	<u>0</u>	<u>1.075.098</u>	<u>1.034.883</u>	<u>0</u>	<u>1.034.883</u>
Útlán	263.036	0	263.036	361.354	0	361.354
Varúðarniðurfærsla	0	0	0	(471)	0	(471)
	<u>263.036</u>	<u>0</u>	<u>263.036</u>	<u>360.883</u>	<u>0</u>	<u>360.883</u>
Skuldabréf sem haldið er til gjalddaga samtals	<u>1.338.134</u>	<u>0</u>	<u>1.338.134</u>	<u>1.395.767</u>	<u>0</u>	<u>1.395.767</u>
Áætlað gangvirði	1.428.892	0	1.428.892	1.468.300	0	1.468.300
Skuldabréf samtals	3.237.293	0	3.237.293	3.309.004	0	3.309.004

Skýringar

33. Skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum

Skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum sundurliðast sem hér segir:

	Mynt	Hlutfall		Bókfært verð	
		31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Íslensk króna	ISK	88,6%	88,1%	3.743.784	3.756.373
Bandaríkjadalur	USD	8,5%	7,6%	359.310	324.353
Evra	EUR	1,5%	2,8%	65.299	120.221
Sterlingspund	GBP	0,5%	1,1%	22.341	47.076
Dönsk króna	DKK	0,1%	0,1%	4.256	6.037
Aðrar myntir		0,7%	0,3%	30.165	12.029
		100,0%	100,0%	4.225.154	4.266.088

34. Kröfur

Kröfur á launagreiðendur eru vegna ógreiddra iðgjalda. Aðrar kröfur eru vegna fyrirgramgreidds lífeyris, óuppperðra viðskipta og ýmissa annarra krafna.

35. Tryggingafræðileg staða

Tryggingafræðileg staða sjóðsins er reiknuð í samræmi við ákvæði 39. gr. laga nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða. Útreikningurinn er unninn af tryggingastærðfræðingi sem hefur til þess tilskilda staðfestingu frá Fjármálaeftirlitinu og starfar sjálfstætt utan sjóðsins.

Helstu forsendur útreikninga miðast við ákvæði IV kafla reglugerðar nr. 391/1998 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða. Þar kemur m.a. fram að meta skuli dánar- og lífslíkur miðað við nýjustu dánar- og eftirlifendatöflur útgefnar af Félagi íslenskra tryggingastærðfræðinga. Í reglugerðinni kemur einnig fram að við núvirðisútreikning væntanlegs lífeyris og framtíðariðgjalda skuli nota 3,5% vaxtaviðmiðun umfram vísitölu neysliverðs. Forsendur eru að öðru leyti óbreyttar milli ára.

Samþykktir sjóðsins gera ekki ráð fyrir að iðgjöld til hans og ávöxtun þeirra dugi fyrir lífeyrisgreiðslum. Samkvæmt 23. grein samþykktu sjóðsins greiðir bæjarsjóður og aðrir launagreiðendur tiltekinn hundraðshluta lífeyris samkvæmt ákvörðun bæjarstjórnar að fenginni umsögn sjóðstjórnar og tryggingastærðfræðings. Það hlutfall var 59% á árinu 2016 og stendur lífeyrissjóðurinn þannig undir 41% af greiddum lífeyri. Miðað við þetta hlutfall til framtíðar er það mat tryggingastærðfræðings að heildareignir sjóðsins verði nokkurn veginn í jafnvægi við heildarskuldbindingar.

Kópavogsbær greiðir jafnframt allan rekstrarkostnað við sjóðinn og framlag til starfsendurhæfingarsjóðs sem á árinu 2016 nam 29,9 m.kr.

Eignir

	2016	2015
Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjörðs í árslok	12.057.024	11.327.826
Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjörðs í ársbyrjun	11.327.826	10.435.255
Hækkun/lækkun endurmetinnar eignar á árinu	729.198	892.571

Heildarskuldbindingar

Skuldbindingar í árslok	12.502.078	11.275.151
Skuldbindingar í ársbyrjun	11.275.151	10.585.965
Hækkun/lækkun skuldbindinga á árinu	1.226.927	689.186

Breyting á tryggingafræðilegri stöðu á árinu (497.730) 203.385

Þróun áfallinna lífeyrisskuldbindinga var sem hér segir:

	2016	2015
Áfallnar lífeyrisskuldbindingar í ársbyrjun	10.187.643	9.449.118
Hækkun lífeyrisskuldbindinga vegna vaxta og verðbóta	1.495.533	890.120
Hækkun áunninna réttinda vegna iðgjalda ársins	62.464	193.512
Lækkun vegna greidds lífeyris á árinu	(436.289)	(335.643)
Hækkun vegna nýrra lífslíkatafna	185.015	0
Hækkun/lækkun vegna annarra breytinga	(77.945)	(9.465)
Áfallnar lífeyrisskuldbindingar í árslok	11.416.421	10.187.643

Skýringar

36. Flokkun fjármálagerna

Fjármálagerningar sjóðsins sundurliðast sem hér segir:

	Fært á gangvirði	Útlán	Haldið til gjalds	31.12.2016	Gangvirði
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	986.990			986.990	986.990
Skuldabréf	1.899.159	263.036	1.075.098	3.237.293	3.328.050
Bundnar bankainnistæður	871			871	871
	<u>2.887.020</u>	<u>263.036</u>	<u>1.075.098</u>	<u>4.225.154</u>	<u>4.315.912</u>

	Fært á gangvirði	Útlán	Haldið til gjalds	31.12.2015	Gangvirði
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	917.463			917.463	917.463
Skuldabréf	1.913.237	360.883	1.034.883	3.309.004	3.381.537
Bundnar bankainnistæður	39.621			39.621	39.621
	<u>2.870.322</u>	<u>360.883</u>	<u>1.034.883</u>	<u>4.266.088</u>	<u>4.338.621</u>

37. Stigskipting gangvirðis

a) Skilgreiningar

Við mat á gangvirði fjáreigna er byggt á viðurkenndum verðmatsaðferðum. Matsaðferðum er skipt í þrjú stig sem endurspeglar áreiðanleika þeirra forsendna sem lagðar eru til grundvallar við ákvörðun gangvirðis.

Stig 1

Gangvirðismatið byggir á skráðum verðbréfum á virkum markaði fyrir samskonar eignir og skuldir.

Stig 2

Gangvirðismatið byggir ekki á skráðum verðum á virkum markaði (stig 1) heldur á upplýsingum sem eru sannreynanlegar fyrir eignina eða skuldina, annað hvort beint (t.d. verð) eða óbeint (t.d. afleiddar af verðum). Í stig 2 eru færðar fjárfestingar þar sem ekki er virkur markaður.

Stig 3

Gangvirðismatið byggir á mikilvægum upplýsingum öðrum en markaðsupplýsingum. Við mat á fjárfestingum sem falla undir stig 3 eru notuð gögn eins og verðmat frá rekstraraðilum fjárfestinga- og fagfjárfestastjóða, söluréttur eða verðmat félagsins byggt á afkomu eða samantali við sambærilegar fjáreignir.

Sjóðurinn leitast ávallt við að nota verðmatsaðferðir á lágsta mögulega stigi.

b) Flokkun fjáreigna á gangvirði eftir stigi matsaðferðar

Gangvirði fjáreigna á gangvirði skiptist sem hér segir eftir stigi verðmatsaðferðar:

	31.12.2016	31.12.2015
Stig 1	2.885.895	2.865.563
Stig 2	617	3.740
Stig 3	508	1.018
	<u>2.887.020</u>	<u>2.870.322</u>

c) Þróun fjáreigna sem falla undir stig 3

Gangvirði fjáreigna á gangvirði skiptist sem hér segir eftir stigi verðmatsaðferðar:

	31.12.2016
Staða 1.1	1.018
Vextir og matsbreytingar	(510)
Staða 31.12	<u>508</u>

Skýringar

Áhrif upptöku reglna FME nr. 335/2015 á ársreikning sjóðsins

38. Reglur Fjármálaeftirlitsins nr. 335/2015 um ársreikninga lífeyrissjóða

Í mars 2015 setti Fjármálaeftirlitið (FME) nýjar reglur nr. 335/2015 um framsetningu og innihald ársreikninga lífeyrissjóða. Reglurnar tóku þegar gildi og leystu af hólmi eldri reglur FME nr. 55/2000 um gerð ársreikninga lífeyrissjóða. Með reglum FME nr. 916/2015 var sjóðum veitt heimild til að fresta upptöku reglna nr. 335/2015 um eitt ár, þ.e. til reikningsársins 2016. Sjóðurinn nýtti sér þessa undanþáguheimild og er þetta því fyrsti ársreikningur sjóðsins sem er birtur skv. reglum FME nr. 335/2015.

Um er að ræða heildstæða breytingu á reikningsskilaaðferðum er varðar flokkun, framsetningu og mat fjölmargra liða reikningsskilanna. Gerðar eru ítarlegri kröfur um skýringar vegna ýmissa þátta, t.d. áhættustýringar, stjórnarháttar og þóknana til fjármálafyrirtækja auk þess sem framsetning sjóðstreymis breytist verulega. Jafnframt er gerð krafa um að samanburðartölur séu leiðréttar með tilliti til nýju reglnanna.

Yfirfærsla í reikningsskil samkvæmt nýjum reglum er 1. janúar 2015. Sjóðurinn gerir upphafsefnahagsreikning sinn miðað við þann dag. Reikningsskil þessi miðast við 31. desember 2016. Gildistöku dagur nýju reglnanna er 1. janúar 2016.

a) Breyting á mati

Samkvæmt fyrri reglum færði sjóðurinn öll verðbréf með föstum tekjum á afskrifuðu kostnaðarverði, þ.m.t. alla skuldabréfaeign m.v. ávöxtunarkröfu við kaup. Meginreglan í nýjum reglum er að færa alla fjármálagerninga á gangvirði. Þó er áfram heimilt að færa skuldabréf sem halda á til gjald dags á afskrifuðu kostnaðarverði.

Stefna sjóðsins er að fylgja þeirri meginreglu sem sett er fram í reglunum nr. 335/2015 um ársreikninga lífeyrissjóða og meta fjármálagerninga á gangvirði. Virk verðmyndun með skuldabréf er misjafnlega mikil eftir flokkum. Því hefur sjóðurinn ákveðið að nýta sér heimildina í þeim tilvikum sem að skuldabréf eru ekki skráð á skipulögðum verðbréfamarkaði og hafa ekki virka verðmyndun í formi viðskiptavaktar. Matsbreyting sem leiðir af breytingu mats framangreindra skuldabréfaflokka úr afskrifuðu kostnaðarverði í gangvirði skýrir þá breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris sem sett er fram í eftirfarandi töflum.

Matsbreytingin hefur ekki áhrif á tryggingafræðilega stöðu sjóðsins.

b) Tryggingafræðileg staða

Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu samtryggingardeildar er nú sett fram í fyrsta sinn sem aðalýfirlit, en í fyrri reikningsskilareglum voru upplýsingar um tryggingafræðilega stöðu eingöngu settar fram í skýringum. Aðferðafræði við mat á tryggingafræðilegri stöðu er óbreytt m.v. fyrri reikningsskil.

c) Breyting á framsetningu

Fjölmargar breytingar eru gerðar á flokkun og framsetningu liða í efnahagsreikningi og yfirliti um breytingu á hreinni eign. Flokkun fjárfestinga í efnahagsreikningi er m.a. breytt og jafnframt framsetningu tekna af þeim. Í eftirfarandi töflum er leitt fram hvar helstu breytingar vegna framsetningar koma fram.

Breyting á framsetningu hefur engin áhrif á hreina eign til greiðslu lífeyris eða tryggingafræðilega stöðu sjóðsins.

39. Breyting á hreinni eign til greiðslu lífeyris

Áhrif upptöku reglna nr. 335/2015 á hreina eign til greiðslu lífeyris eru sem hér segir:

	<u>1.1.2015</u>	<u>31.12.2015</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris samkvæmt reglum nr. 55/2000	3.917.094	4.176.693
Breytingar á reikningshaldslegu mati skuldabréfa	138.764	189.413
Hrein eign til greiðslu lífeyris samkvæmt reglum nr. 335/2015	4.055.857	4.366.107

Skýringar

40. Breyting á efnahagsreikningi 1. janúar 2015

Uptaka reglna nr. 335/2015 hefur eftirfarandi breytingar í för með sér á efnahag sjóðsins þann 1. janúar 2015.

Samkvæmt eldri reglum FME nr. 55/2000	1.1.2015	Mats- breytingar	Breytt framsetning	1.1.2015	Samkvæmt nýjum reglum FME nr. 335/2015
Eignir					
Fjárfestingar					
Verðbréf með breytilegum tekjum	1.120.690			1.120.690	Eignarhlutir í félögum og sjóðum
Verðbréf með föstum tekjum	2.710.449	138.764	45.820	2.895.032	Skuldabréf
Veðlán	45.820		(45.820)		
Bankainnistæður	3.840			3.840	Bundnar bankainnistæður
Fjárfestingar samtals	3.880.798	138.764	0	4.019.562	Fjárfestingar samtals
Kröfur					
Kröfur á launagreiðendur	5.841			5.841	Kröfur á launagreiðendur
Aðrar kröfur	30.192			30.192	Aðrar kröfur
Kröfur samtals	36.033	0	0	36.033	Kröfur samtals
Aðrar eignir					
Sjóður og veltiinnlán	8.327			8.327	Handbært fé
Aðrar eignir samtals	8.327	0	0	8.327	Ýmsar eignir samtals
Eignir samtals	3.925.158	138.764	0	4.063.922	Eignir samtals
Aðrar skuldir					
Ýmsar skuldir	8.065			8.065	0 Áfallinn kostn. og fyrirframinnh. tekjur
Aðrar skuldir samtals	8.065	0	0	8.065	Aðrar skuldir
Hrein eign til greiðslu lífeyris	3.917.094	138.764	0	4.055.857	Hrein eign til greiðslu lífeyris

Skýringar

41. Breyting á efnahagsreikningi 31. desember 2015

Uptaka reglna nr. 335/2015 hefur eftirfarandi breytingar í för með sér á efnahag sjóðsins þann 31. desember 2015.

Samkvæmt eldri reglum FME nr. 55/2000	31.12.2015	Mats- breytingar	Breytt framsetning	31.12.2015	Samkvæmt nýjum reglum FME nr. 335/2015
Eignir					
Fjárfestingar					
Verðbréf með breytilegum tekjum	917.463			917.463	Eignarhlutir í félögum og sjóðum
Verðbréf með föstum tekjum	2.758.707	189.413	360.883	3.309.004	Skuldabréf
Veðlán	360.883		(360.883)		
Bankainnistæður	39.621			39.621	Bundnar bankainnistæður
Fjárfestingar samtals	4.076.675	189.413	0	4.266.088	Fjárfestingar samtals
Kröfur					
Kröfur á launagreiðendur	7.917			7.917	Kröfur á launagreiðendur
Aðrar kröfur	76.430			76.430	Aðrar kröfur
Kröfur samtals	84.347	0	0	84.347	Kröfur samtals
Aðrar eignir					
Sjóður og veltiinnlán	25.582			25.582	Handbært fé
Aðrar eignir samtals	25.582	0	0	25.582	Ýmsar eignir samtals
Eignir samtals	4.186.604	189.413	0	4.376.017	Eignir samtals
Aðrar skuldir					
Ýmsar skuldir	9.910		82	82	Áfallinn kostn. og fyrirframinnh. tekjur
Aðrar skuldir	9.910	0	(82)	9.829	Aðrar skuldir
Aðrar skuldir samtals	9.910	0	0	9.910	Skuldir samtals
Hrein eign til greiðslu lífeyris	4.176.693	189.413	0	4.366.107	Hrein eign til greiðslu lífeyris

Skýringar

42. Breyting á yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris árið 2015

Uptaka reglna nr. 335/2015 hefur eftirfarandi breytingar í för með sér á yfirlit um breytingar á hreinni eign til greiðslu lífeyris á árinu 2015.

Samkvæmt eldri reglum FME nr. 55/2000	2015	Mats- breytingar	Breytt framsetning	2015	Samkvæmt nýjum reglum FME nr. 335/2015
Iðgjöld					Iðgjöld
Iðgjöld sjóðfélaga	20.808			20.808	Iðgjöld sjóðfélaga
Iðgjöld launagreiðenda	41.615			41.615	Iðgjöld launagreiðenda
		0	0	62.423	
Sérstök aukaframlög	192.492			192.492	Sérstök aukaframlög
Iðgjöld samtals	254.915	0	0	254.915	Iðgjöld samtals
Lífeyrir					Lífeyrir
Lífeyrir	(335.643)			(335.643)	Heildarfjárhæð lífeyris
Framlag til starfsendurhæfingarsjóðs	(768)			(768)	Framlag til starfsendurhæfingarsjóðs
Beinn kostnaður vegna örorkulífeyris	(23)			(23)	Beinn kostnaður vegna örorkulífeyris
Lífeyrir samtals	(336.434)	0	0	(336.434)	Lífeyrir samtals
Fjárfestingatekjur					Hreinar fjárfestingatekjur
Tekjur af eignarhlutum	42.681		122.053	164.734	Hreinar tekjur af eignarhl. í fél. og sj.
Vaxtatekjur og gengismunur	297.217	50.650	(133.522)	214.345	Hreinar tekjur af skuldabréfum
Breyting á niðurfærslu	430		(430)		
			10.624	10.624	Vaxtatekjur af bundnum bankainnist.
			1.274	1.274	Aðrar fjárfestingatekjur:
					Vaxtatekjur af handbæru fé
Fjárfestingatekjur samtals	340.327				
Fjárfestingagjöld					
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	(10.293)		10.293		
Önnur fjárfestingagjöld	(1.973)			(1.973)	Fjárfestingagjöld
Fjárfestingagjöld samtals	(12.266)				
		50.650	10.293	389.004	Hreinar fjárfestingatekjur samtals
Rekstrarkostnaður					Rekstrarkostnaður
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	(15.439)		(10.293)	(25.731)	Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður
Rekstrarkostnaður samtals	(15.439)	0	(10.293)	(25.731)	Rekstrarkostnaður samtals
					Aðrar tekjur og gjöld
Aðrar tekjur	28.495			28.495	Aðrar tekjur
		0	0	28.495	Aðrar tekjur og gjöld samtals
Hækkun á hreinni eign á árinu	259.599	50.650	(0)	310.249	Breyting á hreinni eign til gr. lífeyris
Hrein eign frá fyrra ári	3.917.094	138.764		4.055.857	Hrein eign frá fyrra ári
Hrein eign í lok árs til greiðslu lífeyris	4.176.693	189.413	(0)	4.366.107	Hrein eign til greiðslu lífeyris í lok árs

Skýringar

Áhættustýring

43. Áhættustýring og áhættuþættir í starfsemi

Stjórn lífeyrissjóðsins ber ábyrgð á að til staðar sé virkt áhættueftirlit með starfsemi sjóðsins. Hún hefur mótað og sett áhættustefnu og stefnu um áhættuvilja. Á grundvelli áhættustefnu felur stjórn framkvæmdastjóra og sviðsstjóra áhættustýringar umsjón með áhættueftirliti en framkvæmd stefnunnar dreifist á starfsmenn eftir ábyrgðarsviði. Áhættustefna sjóðsins var yfirfarin á árinu 2016 og var uppfærð stefna samþykkt af stjórn þann 30.01.2017.

Áhættueftirlit er að stærstum hluta framkvæmt með skilgreindum og tímasettum eftirlitsaðgerðum, virku innra eftirliti og reglubundnu áhættumati. Aðferð sjóðsins við mat á áhættu byggir m.a. á alþjóðlegum ISO/IEC stöðlum sem aðlagðir hafa verið að starfsemi sjóðsins. Staðlarnir ná yfir uppbyggingu og skilgreiningar á lykilhugtökum áhættustýringar og upplýsingaöryggi.

Tilgangur með áhættustefnu sjóðsins er að auka öryggi í rekstri hans þannig að áhætta er metin fyrir ákvörðunartöku eftir því sem eðlilegt er hverju sinni. Áhætta í starfsemi sjóðsins er skilgreind samkvæmt leiðbeinandi tilmælum Fjármálaeftirlitsins um áhættustýringu (eftirlitskerfi) samtryggingadeilda lífeyrissjóða og leiðbeinandi tilmælum um upplýsingakerfi eftirlitsskyldra aðila.

Í áhættustefnu sjóðsins eru skilgreindir fimm meginflokkar áhættu þ.e. fjárhagsáhætta (markaðsáhætta), mótaðilaáhætta, lífeyrstryggingaráhætta, lausafjárahætta og rekstraráhætta. Í hverjum meginflokki áhættu eru skilgreindir undirflokkar.

44. Fjárhagsleg áhætta

Fjárhagsleg áhætta er hættan á fjárhagslegu tapi vegna breytinga á markaðsvirði eigna þ.e. breyting á vöxtum, gengi gjaldmiðla, virði verðbréfa eða öðrum þáttum sem ráðast af aðstæðum á markaði. Fjárhagslegri áhættu má skipta í nokkra flokka:

a) Vaxtaáhætta

Vaxtaáhætta er hættan á að breytingar á vöxtum og lögum vaxtaferils leiði til lækkunar á virði skuldabréfa og þar af leiðandi til hækkunar á skuldbindingum sem hlutfall af eignum. Ef vextir hækka lækkar verð skuldabréfa sem getur leitt til þess að sjóðurinn þurfi að innleysa gengistap við sölu sem keypt voru á lægri vöxtum. Lækkandi vaxtaumhverfi getur leitt til lækkunar á ávöxtunarkröfu við kaup nýrra skuldabréfa þegar skuldabréf í eigu sjóðsins eru á gjalddaga eða greidd upp fyrir lokagjalddaga.

Sjóðurinn er lokaður þannig að iðgjöld fara lækkandi ár frá ári. Hækkun á lífeyrisbyrði er mætt með framlagi launagreiðanda og sölu eigna. Endurfjárfestingaráhættan er því takmörkuð en vaxtaáhætta er til staðar.

Hluti skuldabréfa sjóðsins er færður til bókar á gangvirði og hluti á á upphaflegri ávöxtunarkröfu við kaup. Sá hluti sem færður er til bókar á gangvirði er næmur fyrir breytingum á ávöxtunarkröfu á markaði. Hér að neðan má sjá hvaða áhrif breytingar á ávöxtunarkröfu hefur á gangvirði skuldabréfa sem færð eru til bókar á gangvirði, hreina eign og tryggingafræðilega stöðu. Annars vegar er gert ráð fyrir að ávöxtunarkrafa verðtryggðra og óverðtryggðra markaðsskuldabréfa lækki um 100 punkta (-1%) og hins vegar að ávöxtunarkrafan hækki um 100 punkta (+1%).

	Skuldabréf færð á gangvirði			Skuldabréf færð á gangvirði		
	Verðtryggð	Óverðtryggð	31.12.2016	Verðtryggð	Óverðtryggð	31.12.2015
Áhrif á hreina eign til greiðslu lífeyris						
100 punkta lækkun ávöxtunarkröfu	88.357	49.359	137.716	96.228	49.727	145.955
100 punkta hækkun ávöxtunarkröfu	(77.312)	(44.936)	(122.248)	(83.888)	(45.035)	(128.922)
Hrein eign til greiðslu lífeyris eftir breytt gangvirði						
100 punkta lækkun ávöxtunarkröfu			4.515.288			4.512.062
100 punkta hækkun ávöxtunarkröfu			4.255.324			4.237.184
Áhrif á tryggingafræðilega stöðu						
100 punkta lækkun ávöxtunarkröfu	0,7%	0,4%	1,1%	0,9%	0,4%	1,3%
100 punkta hækkun ávöxtunarkröfu	-0,6%	-0,4%	-1,0%	-0,7%	-0,4%	-1,1%
Tryggingafræðileg staða (án framlags launagreiðanda) eftir breytt gangvirði						
100 punkta lækkun ávöxtunarkröfu			-61,5%			-57,2%
100 punkta hækkun ávöxtunarkröfu			-63,5%			-59,7%

b) Uppgreiðsluáhætta

Áhætta tengd uppgreiðslu skuldabréfa fyrir gjaldaga en hluti skuldabréfa sjóðsins er með uppgreiðsluheimild. Ef skuldabréf eru greidd upp fyrir lokagjalddaga þarf sjóðurinn hugsanlega að endurfjárfesta á lægri vöxtum en sem nemur vöxtum uppgreiddra skuldabréfa.

Skýringar

c) Markaðsáhætta

Markaðsáhætta er hættan á fjárhagslegu tapi vegna verðbreytinga á fjármálagerningum sem skráðir eru á markaði eða hafa beina tengingu við skráð markaðsbréf. Fé í húfi þ.e. VaR (Value at Risk) er notað til að meta líkur á tilteknu tapi miðað við eignasafn sjóðsins og söguleg gögn. Staðalfrávik er notað til að meta flökt/sveiflur eignasafna og með því er unnt að skoða sviðsmyndir til að meta markaðsáhættu.

Stór hluti eigna sjóðsins er í markaðsverðbréfum, bæði hlutabréfum og skuldabréfum. Markaðsverðbréf ásamt handbæru fé mynda stærsta hluta þeirra eigna sem ætlað er að standa á móti lífeyrisskuldbindingu sjóðsins. Fjárfestingar sjóðsins í markaðsverðbréfum eru að mestu leyti í skráðum eignum, en aðeins 6,6% í óskráðum eignum.

	Bókfært verð		Hlutfall af hreinni eign	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Innlend hlutabréf og hlutabréfasjóðir á gangvirði	528.637	436.549	12,1%	10,0%
Erlend hlutabréf og hlutabréfasjóðir á gangvirði	458.353	480.914	10,5%	11,0%
Innlend skuldabréf á gangvirði	1.899.159	1.913.237	43,4%	43,8%
	2.886.148	2.830.700	65,9%	64,8%

	Innlendir	Erlendir	31.12.2016	Innlendir	Erlendir	31.12.2015
Áhrif á hreina eign til greiðslu lífeyris						
5% lækkun gangvirðis	(121.390)	(22.918)	(144.307)	(117.489)	(24.046)	(141.535)
10% lækkun gangvirðis	(242.780)	(45.835)	(288.615)	(234.979)	(48.091)	(283.070)
Hrein eign til greiðslu lífeyris eftir breytt gangvirði						
5% lækkun gangvirðis			4.233.265			4.224.572
10% lækkun gangvirðis			4.088.957			4.083.037
Áhrif á tryggingafræðilega stöðu						
5% lækkun gangvirðis	-1,0%	-0,2%	-1,2%	-1,0%	-0,2%	-1,3%
10% lækkun gangvirðis	-1,9%	-0,4%	-2,3%	-2,1%	-0,4%	-2,5%
Tryggingafræðileg staða (án framlags launagreiðanda) eftir breytt gangvirði						
5% lækkun gangvirðis			-63,7%			-59,8%
10% lækkun gangvirðis			-64,9%			-61,0%

Áhrif 5,0% eða 10,0% hækkunar gangvirðis væru samsvarandi, en í gagnstæða átt, þ.e. til hækkunar á hreinni eign til greiðslu lífeyris og til bætingar á tryggingafræðilegri stöðu sjóðsins

d) Gjaldmiðlaáhætta

Gjaldmiðlaáhætta sjóðsins felst í að sveiflur á gengi íslensku krónunnar annars vegar og erlendra myntkrossa hins vegar hafi neikvæð áhrif á eignastöðu sjóðsins. Fé í húfi þ.e. VaR (Value at Risk) er notað til að meta líkur á tilteknu tapi miðað við gjaldeyrissamsetningu eigna og söguleg gögn. Staðalfrávik er notað til að meta flökt/sveiflur eignasafna og með því er unnt að skoða sviðsmyndir til að meta gjaldmiðlaáhættu. Hægt er að stýra gjaldmiðlaáhættu með valréttum eða framvirkum samningum en vegna gjaldeyrishafta hefur það ekki verið möguleiki.

Stærsti hluti eigna og skulda sjóðsins er í íslenskum krónum. Í skýringu 22 er að finna upplýsingar um þróun gengis helstu gjaldmiðla í starfsemi sjóðsins.

	Mynt	Eignir	Skuldir	Hrein eign		Hrein eign	
				31.12.2016	Eignir	Skuldir	31.12.2015
Íslensk króna	ISK	3.911.694	15.492	3.896.202	3.866.301	9.910	3.856.391
Bandaríkjadalur	USD	359.310	0	359.310	324.353	0	324.353
Evra	EUR	65.299	0	65.299	120.221	0	120.221
Sterlingspund	GBP	22.341	0	22.341	47.076	0	47.076
Dönsk króna	DKK	4.256	0	4.256	6.037	0	6.037
Aðrar myntir		30.165	0	30.165	12.029	0	12.029
		4.393.064	15.492	4.377.572	4.376.017	9.910	4.366.107

Skýringar

	<u>31.12.2016</u>	<u>31.12.2015</u>
Áhrif á hreina eign til greiðslu lífeyris		
5% styrking íslensku krónunnar	(24.069)	(25.486)
10% styrking íslensku krónunnar	(48.137)	(50.972)
Hrein eign til greiðslu lífeyris eftir breytt gangvirði		
5% styrking íslensku krónunnar	4.353.503	4.340.621
10% styrking íslensku krónunnar	4.329.435	4.315.135
Áhrif á tryggingafræðilega stöðu		
5% styrking íslensku krónunnar	-0,2%	-0,2%
10% styrking íslensku krónunnar	-0,4%	-0,5%
Tryggingafræðileg staða (án framlags launagreiðanda) eftir breytt gangvirði		
5% styrking íslensku krónunnar	-62,8%	-58,8%
10% styrking íslensku krónunnar	-62,9%	-59,0%

Áhrif 5,0% eða 10,0% veikingar íslensku krónunnar væru samsvarandi, en í gagnstæða átt.

e) Ósamræmisáhætta

Ósamræmisáhætta vísar til ósamræmis í breytingum á markaðsverði og skuldbindinga. Ósamræmisáhætta hjá sjóðnum er mikil og endurspeglast m.a. í að:

- Eignir til greiðslu lífeyris sem hlutfall af lífeyrisskuldbindingum er neikvætt sem nemur 62,6% þegar framlag launagreiðanda er ekki meðtalið.
- Eignir eru ekki verðtryggðar að fullu.
- Lífeyrisskuldbindingar eru tryggðar með vísitölu lífeyrisskuldbindinga opinberra starfsmanna sem hefur hækkað mun meira en sem nemur hækkan verðbólgu á árinu 2015 og 2016. Sjá töflu í kafla um verðbólguáhættu.

Álagspróf eða næmnipróf eru dæmigerð próf til að meta ósamræmið á milli eigna og skuldbindinga. Með prófunum er reynt að meta næmni eigna og skuldbindinga fyrir breytingum á vöxtum, verðbólgu og öðrum þáttum sem eru sameiginlegir eignum og skuldbindingum.

f) Verðbólguáhætta

Verðbólguáhætta er sú hætta að verðbólga valdi hækkun á lífeyrisskuldbindingum umfram raunávöxtun eigna. Verðbólguáhætta er viðvarandi í rekstri sjóðsins, annars vegar vegna þess að lífeyrisskuldbindingarnar eru að fullu verðtryggðar en eignasafnið er samansett af verðtryggðum og óverðtryggðum eignum og hins vegar vegna þess að hrein eign til greiðslu lífeyris er neikvæð um 3,6% af skuldbindingum sjóðsins. Verðtryggðar eignir sjóðsins eru sem hér segir:

	Bókfært verð		Hlutfall af hreinni eign	
	<u>31.12.2016</u>	<u>31.12.2015</u>	<u>31.12.2016</u>	<u>31.12.2015</u>
Skuldabréf með ábyrgð ríkisins	1.390.266	1.403.841	31,8%	32,2%
Útlán	263.036	361.354	6,0%	8,3%
Önnur skuldabréf	818.640	868.018	18,7%	19,9%
Verðtryggðar eignir	2.471.943	2.633.214	56,5%	60,3%
Áfallin lífeyrisskuldbinding	11.416.421	10.187.643	260,8%	233,3%
Verðtryggingarjöfnuður	(8.944.478)	(7.554.429)	-204,3%	-173,0%

Þróun vísitalna á tímabilinu

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Vísitala neysliverðs	+2,1%	+2,0%
Vísitala lífeyrisskuldbindinga opinberra starfsmanna	+11,3%	+8,6%

g) Áhætta vegna eigna og skuldbindinga utan efnahagsreiknings

Áhætta felst í breytingum á undirliggjandi eignum eða skuldbindingum utan efnahags. Sem dæmi um slíkar eignir og skuldbindingar má nefna framvirka samninga, afleiðusamninga og skuldbindandi samninga um fjárfestingar. Sjóðurinn hefur ekki gert slíka samninga.

Skýringar

45. Mótaðilaáhætta

Mótaðilaáhætta er hættan á fjárhagslegu tapi ef mótaðili í viðskiptum eða útgefandi fjármálagernings getur ekki staðið við skuldbindingu sína gagnvart sjóðnum eða uppfylli ekki ákvæði samnings. Mótaðilaáhætta er skipt í útlánaáhætta, samþjöppunaráhætta, landsáhætta, afhendingaráhætta og uppgjörsáhætta. Með greiningu á mótaðilaáhætta er leitast við að meta hættuna á því að gagnaðilar fjármálagernings standi ekki við skuldbindingar sínar.

a) Samþjöppunaráhætta

Hættan á lítilli dreifingu mótaðila lífeyrissjóðs.

b) Landsáhætta

Hættan á að fjárfestingar séu of tengdar einu landi eða landsvæði. Í árslok 2016 voru um 89% fjárfestingaeigna safnsins tengt Íslandi og íslenskri mynt.

c) Afhendingaráhætta

Hættan á að mótaðili afhendi ekki verðbréf í samræmi við ákvæði fjármálagernings.

d) Uppgjörsáhætta

Hættan á að mótaðili í viðskiptum, hvort heldur það er mótaðillinn sjálfur eða milligönguaðili, afhendi ekki fjármálagerning eða virði hans eins og um var samið. Sjóðurinn útbýr mánaðarlega vanskilaskýrslur til að fylgjast með stöðu vanskila á hverjum tíma.

e) Útlánaáhætta

Útlánaáhætta er sú áhætta að mótaðilar standi ekki skil á greiðslum af fjármálagerningum. Dæmi um slíka fjármálagerninga eru skuldabréf, víxlar, skuldaviðurkenningar og innlán. Útlánaáhætta er m.a. metin á grundvelli mats á lánshæfi stærstu útgefenda.

Þeir mótaðilar sjóðsins sem hafa opinbera lánshæfiseinkunn eru ríkissjóður, Arion banki hf. og Íslandsbanki hf. Ríkissjóður er með einkunnirnar A-3/BBB+/BBB+ (Moody's/S&P/Fitch) þegar kemur að langtíma skuldbindingum í innlendri mynt. Lánshæfiseinkunn ríkissjóðs var hækkuð í ársbyrjun 2016. Einnig hækkaði lánshæfismat Arion banka og Íslandsbanka á árinu 2016. Lánshæfiseinkunn Arion banka og Íslandsbanka er BBB frá Standard & Poor's á skuldbindingum til langs tíma.

Útlánaáhætta	Bókfært verð		Hlutfall af hreinni eign	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Skuldabréf með ábyrgð ríkissjóðs, lánshæfismat S&P BBB+	2.084.914	2.076.070	47,6%	47,5%
Mótaðilar með lánshæfismat S&P, BBB	165.561	171.914	3,8%	3,9%
Útlán	263.036	361.354	6,0%	8,3%
Önnur skuldabréf	760.409	760.768	17,4%	17,4%
Varúðarniðurfærsla skuldabréfa	(36.627)	(61.102)	-0,8%	-1,4%
Lánshæfismat miðar við 31.12.2016	3.237.293	3.309.004	74,0%	75,8%

Í skýringu 26 er fjallað um þróun varúðarniðurfærslu veðskuldabréfa, en hún lækkaði úr 61 m.kr. í 37 m.kr. á árinu 2016.

Vanskil 90 daga eða lengur	Bókfært verð		Hlutfall af hreinni eign	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Útlán	10.004	12.286	0,2%	0,3%

46. Lífeyrstryggingaráhætta

Lífeyrstryggingaráhætta er hættan á því að sjóðurinn geti ekki staðið við lífeyrisskuldbindingar sínar. Helstu áhættuþættir fyrir sjóðsfélaga eru skerðingaráhætta, iðgjaldaáhætta, umhverfis- og lýðfræðileg áhætta. Til þess að meta lífeyrstryggingaráhætta er m.a. horft á hlutfall lífeyris á á móti iðgjöldum, aldurssamsetningu sjóðfélaga og fleira.

a) Skerðingaráhætta

Hættan á að skuldbindingar hækki meira en eignir og skerða þurfi réttindi. Það kemur ekki til þessa hjá sjóðnum þar sem hann nýtur ábyrgðar launagreiðanda sem þýðir að sjóðsfélagar verða ekki fyrir skerðingu á réttindum.

b) Iðgjaldaáhætta

Sjóðurinn er lokaður fyrir nýjum sjóðsfélögum þannig að virkum sjóðfélögum fækkar ár frá ári og iðgjöld lækka. Launagreiðendur greiða mánaðarlega aukaframlag sem er ákveðið hlutfall af greiddum lífeyri sem er endurreiknað af tryggingastærðfræðingi sjóðsins árlega.

c) Umhverfis- og lýðfræðileg áhætta

Hættan á neikvæðri þróun í ytra umhverfi, þ.á.m. félagslegrar og hagrænar breytingar sem auka á lífeyrisþyrði sjóðsins eða takmarki valmöguleika í ávöxtun eigna. Þá er hættan á að lýðfræðilegar forsendur sem notaðar eru við mat á lífeyrisloforðum sjóðsins breytist á þann veg að skuldbindingar hækki umfram áætlanir.

Skýringar

d) Álagspróf með hliðsjón af leiðbeinandi tilmælum FME nr. 1/2013

Áhættustýring sjóðsins framkvæmir álagspróf reglulega samkvæmt leiðbeinandi tilmælum FME nr. 1/2013 en markmið er að meta hvort tryggingafræðileg staða verði undir -10% miðað við mismunandi álagsþætti.

Samkvæmt 39. gr. laga nr. 129/1997 eiga þessi viðmið ekki við um sjóði sem njóta ábyrgðar launagreiðenda. Í lögunum segir að ef tryggingafræðileg athugun leiðir í ljós meira en 10% halla er hlutaðeigandi sjóði skylt að gera nauðsynlegar breytingar á samþykktum sínum. Sama gildir ef munur hefur haldist meira en 5% samfellt í fimm ár.

Lífeyrissjóður starfsmanna Kópavogsbæjar nýtur ábyrgðar launagreiðenda og því eiga ofangreind viðmið ekki við um starfsemi sjóðsins.

e) Niðurstöður álagsprófs

	Tryggingafræðileg staða		Áhrif þáttar	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Núverandi staða	-62,6%	-58,5%		
Tryggingafræðileg krafa lækkuð úr 3,5% í 3%	-64,0%	-59,5%	-1,5%	-0,9%
Líftöflur hliðrast um 2 ár	-65,1%	-61,4%	-2,6%	-2,9%
Örorkulíkur auknar um 10%	-62,6%	-58,6%	0,0%	-0,1%
Vísitala neysluverðs hækkun ársins aukin um 0,5%	-62,6%	-58,6%	-0,1%	-0,1%
Gengisvísitala lækkar um 10%	-62,9%	-59,0%	-0,4%	-0,4%
Útlán lækka um 10%	-62,8%	-58,9%	-0,2%	-0,3%
Markaðsskuldabréf lækka um 10%	-64,1%	-60,2%	-1,5%	-1,7%
Erlend hlutabréf lækka um 10%	-62,9%	-59,0%	-0,4%	-0,4%
Innlend hlutabréf lækka um 10%	-62,8%	-58,8%	-0,3%	-0,3%

47. Lausafjánhætta

Lausafjánhætta er hætta á því að sjóðurinn hafi ekki nægjanlegt laust fé til að standa við nauðsynlegar greiðslur t.d. til að greiða lífeyri, gera upp verðbréfavíðskipti eða standa straum af rekstrarkostnaði. Skipta má lausafjánhættu í seljanleikaáættu og útstreymisáættu.

a) Seljanleikaáættu

Seljanleikaáættunni lýtur að áhættunni á því að ekki sé unnt að selja tiltekna fjármálagerninga innan tiltekins tíma, samkvæmt þörfum sjóðsins. Mánaðarlega eru útbúnar lausafjárspár sem sýna vænt fjárfleði næstu 12 mánuði.

Fjárfestingar sjóðsins eru að stærstum hluta í auðseljanlegum eignum, s.s. innlánum, skuldabréfum með ábyrgð ríkissjóðs og öðrum skráðum verðbréfum. Auðseljanleg eignir sjóðsins sundurliðast sem hér segir:

	Bókfært verð		Hlutfall af hreinni eign	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Innlán	112.586	65.203	2,6%	1,5%
Skuldabréf með ríkisábyrgð	2.109.190	2.089.787	48,2%	47,9%
Skráð skuldabréf sveitarfélaga, lánastofnana og fyrirtækja	850.585	820.271	19,4%	18,8%
Innlend skráð hlutabréf	196.416	142.356	4,5%	3,3%
Erlend skráð hlutabréf	4.256	6.037	0,1%	0,1%
Innlend skráð hlutdeildarskírteini í verðbréfasjóðum (lög nr. 30/2003)	617	3.740	0,0%	0,1%
Erlend skráð hlutdeildarskírteini í verðbréfasjóðum (lög nr. 30/2003)	454.097	474.877	10,4%	10,9%
	3.727.747	3.602.271	85,2%	82,5%

b) Útstreymisáættu

Útstreymisáættu vísar til hættunnar á því að ekki sé unnt að standa við greiðslur vegna lífeyrisskuldbindinga eða uppgjörs samninga, t.d. vegna verðbréfavíðskipta.

Til að lágmarka útstreymisáættu er fylgst með útstreymi greidds lífeyris og innstreymi iðgjalda og afborgana/arðgreiðslna af verðbréfum. Ef hlutfall milli lífeyris og iðgjalda er minna en 100% þýðir það að það er meira innstreymi af iðgjöldum til sjóðsins heldur en sjóðurinn greiðir út lífeyri, þ.e. nettó innstreymi fjármagns til sjóðsins.

Hlutfall lífeyris af iðgjöldum með framlagi launagreiðanda

	2016	2015
Lífeyrir	436.914	336.434
Iðgjöld	322.294	254.915
Lífeyrisbyrði	135,6%	132,0%

Hlutfall lífeyris af iðgjöldum án framlags launagreiðanda

	2016	2015
Lífeyrir	436.914	336.434
Iðgjöld	62.463	62.423
Lífeyrisbyrði	699,5%	539,0%

Skýringar

48. Rekstraráhætta

Rekstraráhætta er hætta á tjóni vegna ófullnægjandi innri verkferlum, mistaka eða svika starfsmanna, slæmra upplýsingatæknilála eða vegna ytri atburða í rekstrarumhverfi lífeyrissjóða. Skipta má rekstraráhættu m.a. í starfsmannaáhættu, áhættu vegna svika, áhættu vegna upplýsingatækni, orðsporsáhættu, lagalega áhættu, stjórnmalalega áhættu, úrskurðaráhættu lífeyris, skjalaáhættu, áhættu vegna útvistunar og upplýsingaáhættu.

Undir rekstraráhættu flokkast jafnframt pólitísk áhætta, en hún er skilgreind sem áhætta af því að aðgerðir eða aðgerðarleysi stjórnvalda auki lífeyrisbyrði sjóðsins eða skerði eignir hans, auk annarra neikvæðra áhrifa sem óvissa um mögulegar stjórnvaldsaðgerðir kann að skapa. Undir þetta falla t.a.m. breytingar á lögum eða reglum um starfsemina eða túlkun þeirra sem valda verulegum breytingum á starfseminni.

Starfsemi lífeyrissjóðsins er flokkuð í eftirfarandi áhættumatsþætti: Stjórnun og rekstur, fjármál og fjárstýring, iðgjöld og lífeyrisréttindi, fjárfestingar og sjóðastýring, áhættustýring og skýrslugjöf. Hver áhættumatsþáttur er brotinn niður í verkþætti sem reglulega eru áhættumetnir. Til að draga úr rekstraráhættu er unnið eftir verkferlum, vinnureglum og starfslýsingum og eftirlit haft með að þeim sé fylgt, ásamt öðrum reglum sem settar hafa verið um starfsemi sjóðsins.

Stjórn sjóðsins hefur sett sér samskipta- og starfsreglur auk siðareglna. Innri endurskoðandi fylgist með innra eftirliti sjóðsins auk þess sem endurskoðunarnefnd hefur eftirlit með fyrirkomulagi og virkni eftirlitsins.

Kennitölur

	2016	2015	2014	2013	2012
a) Fjárhagsstaða samkvæmt tryggingafræðilegri úttekt					
Með framtíðar endurgreiðslu launagreiðenda á greiddum lífeyri:					
Hrein eign umfram heildarskuldbindingar	-3,6%	0,5%	-1,4%	1,1%	-0,8%
Hrein eign umfram áfallnar skuldbindingar	-62,7%	-58,4%	-58,0%	-56,1%	-57,1%
Án framtíðar endurgreiðslu launagreiðenda á greiddum lífeyri:					
Hrein eign umfram heildarskuldbindingar	-62,6%	-58,5%	-58,4%	-56,9%	-57,8%
b) Ávöxtun					
Nafnávöxtun	2,2%	8,0%	5,4%	10,4%	11,3%
Hrein raunávöxtun	0,1%	5,9%	4,3%	6,5%	6,5%
Hrein raunávöxtun (5 ára meðaltal)	4,7%	4,6%	4,1%	4,6%	-0,2%
Hrein raunávöxtun (10 ára meðaltal)	1,8%	2,7%	3,5%	3,6%	4,0%
Að teknu tilliti til matsbreytinga vegna upptöku reglna Fjármálaeftirlitsins nr. 335/2015 um ársreikninga lífeyrissjóða:					
Nafnávöxtun	2,2%	9,2%			
Hrein raunávöxtun	0,1%	7,1%			
Hrein raunávöxtun (5 ára meðaltal)	4,9%	4,9%			
Hrein raunávöxtun (10 ára meðaltal)	1,9%	2,8%			
c) Skipting fjárfestinga eftir eignaflokkum					
Skráðir eignarhlutir í félögum og sjóðum	23,3%	21,4%	29,1%	35,8%	39,3%
Óskráðir eignarhlutir í félögum og sjóðum	0,0%	0,1%	0,5%	0,6%	0,7%
Skráð skuldabréf	70,1%	68,2%	62,3%	52,4%	47,1%
Óskráð skuldabréf	6,6%	9,4%	8,1%	11,1%	12,9%
Bundnar bankainnistæður	0,0%	0,9%	0,0%	0,0%	0,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
d) Skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum					
Fjárfestingar í íslenskum krónum	88,6%	88,1%	88,5%	89,2%	81,7%
Fjárfestingar í erlendum myntum	11,4%	11,9%	11,5%	10,8%	18,3%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
e) Fjöldatölur					
Virkir sjóðfélagar, meðaltal árs	92	102	112	118	126
Lífeyrisþegar, meðaltal árs	308	285	289	277	265
f) Hlutfallsleg skipting lífeyris					
Ellilífeyrir	76,6%	72,5%	71,8%	71,3%	70,5%
Örorkulífeyrir	5,5%	6,4%	7,0%	4,0%	8,2%
Makalífeyrir	17,9%	21,2%	21,3%	24,7%	21,4%
Barnalífeyrir	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
g) Fjárhæðir á föstu verðlagi					
Iðgjöld alls	322.294	260.258	250.511	239.452	230.815
Lífeyrir alls	436.914	343.485	317.288	301.230	275.293
Hreinar fjárfestingatekjur alls	123.980	389.004	220.766	378.162	370.599
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður alls	27.798	26.271	21.556	23.111	24.015
Hækkun (lækkun) á hreinni eign	11.465	316.752	310.347	336.901	359.785
<i>Vísitala neysluverðs þann 31.12.2016</i>					
h) Aðrar kennitölur					
Lífeyrisbyrði (lífeyrir/iðgjöld)	135,6%	132,0%	126,7%	125,8%	119,3%
Hreinar fjárfestingatekjur sem hlutfall af meðalstöðu eigna	2,8%	9,2%	5,6%	10,5%	11,3%
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður alls					
Hlutfall af iðgjöldum	8,6%	10,1%	8,6%	9,7%	10,4%
Hlutfall af meðalstöðu eigna	0,6%	0,6%	0,5%	0,6%	0,7%